CZU 343.541
https://doi.org/10.52507/2345-1106.2025-1.08

ANALIZA REGLEMENTĂRILOR JURIDICE PRIVIND HĂRȚUIREA SEXUALĂ

DUDA Elena-Ana,
doctor în drept, lector universitar,
Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România
https://orcid.org/0009-0005-5202-9467

CUCIURCĂ Angela,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea de Studii din Europene Moldova

E-mail: cuciurcaangela@mail.ru
https://orcid.org/0000-0002-6929-7231

PRODAN Svetlana,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea de Studii din Europene Moldova,
https://orcid.org/0009-0009-4176-9485

REZUMAT

Actualitatea subiectului abordat este determinată de victimizarea sporită prin infracțiuni de hărțuire sexuală.

Importanța studiului constă în interesul din punct de vedere practic pe care o exprimă hărțuirea sexuală. În plan general, hărțuirea sexuală creează o stare de impulsivitate, iritare, depresie, frică, frustrare, confuzie și scăderea încrederii în sine. De asemenea, produce o atmosferă de stres la locul de muncă, care la rândul său duce la scăderea motivației și interesului pentru îndeplinirea obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, precum și oboseală și o gamă largă de afecțiuni fizice.

Deși acest fenomen este unul des întâlnit în viața de zi, lacunele pe care le prezintă cadrul legislativ referitor la hărțuirea sexuală în coroborare cu superficialitatea cu care organele de resort tratează fenomenul dat, fac ca practica judiciară în materie de hărțuire sexuală, să fie una destul de deficitară, ceea ce se pare incorect. De asemenea, dificultățile ce țin de aspecte precum probarea faptelor de hărțuire sexuală, fac ca această problematică să prezinte un deosebit interes, din punctul de vedere teoretic și practic.

Observăm cu regret, că practica judiciară în infracțiunea de hărțuire sexuală, nu aplică întotdeauna regula adecvată pentru care o persoană ar trebui să fie trasă la răspundere pentru faptele sale criminale. În sensul că instanțele aplică norma penală a hărțuirii sexuale faptelor care, în conținutul lor, conțin elemente ale altei infracțiuni, astfel se comit erori în calificarea infracțiunii, prin urmare, una dintre părțile la procesul penal suferă de această eroare, încălcând astfel principiul individualizării răspunderii penale şi pedepsei penale.

Cadrul incriminator din mai multe state privind hârțuirea sexuală reflectă accepţiuni distincte ale faptei analizate în funcție de actul normativ care o reglementează. Pe de o parte, în contextul reglementar penal al mai multor state, hărţuirea sexuală se regăsește preponderent în sistemul infracțiunilor referitoare la viaţa sexuală. Pe de altă parte, legislaţia extrapenală, în special cea cu privire la egalitate ori cu privire la combaterea discriminării în sfera relaţiilor de muncă, a unor state consideră hărţuirea sexuală o formă de discriminare bazată pe sex.

Cuvinte-cheie: hărțuire sexuală, abuzuri sexuale, exploatare sexuală, combaterea discriminării, incriminarea hărțuirii.

ANALYSIS OF LEGAL REGULATIONS ON SEXUAL HARASSMENT

DUDA Elena-Ana,
Doctor of Law, university lecturer,
"Andrei Şaguna" University, Constanta, Romania
https://orcid.org/0009-0005-5202-9467

CUCIURCĂ Angela,
Doctor of Law, Associate Professor,
University of European Studies Moldova
E-mail: cuciurcaangela@mail.ru
https://orcid.org/0000-0002-6929-7231

PRODAN Svetlana,
Doctor of Law, Associate Professor,
University of European Studies Moldova
https://orcid.org/0009-0009-4176-9485

SUMMARY

The actuality of the topic addressed is determined by the increased victimization through sexual harassment crimes.

The importance of the study lies in the practical interest that sexual harassment expresses. In general, sexual harassment creates a state of impulsivity, irritation, depression, fear, frustration, confusion and low self-confidence. It also produces an atmosphere of stress in the workplace, which in turn leads to decreased motivation and interest in performing job duties and responsibilities, as well as fatigue and a wide range of physical ailments.

Although this phenomenon is a common one in everyday life, the gaps presented by the legislative framework regarding sexual harassment in conjunction with the superficiality with which the competent bodies treat the given phenomenon, make the judicial practice in the matter of sexual harassment, to be quite deficient, which seems incorrect.

Also, the difficulties related to aspects such as proving the facts of sexual harassment, make this issue of particular interest, from a theoretical and practical point of view.

We note with regret that the case law in the crime of sexual harassment does not always apply the appropriate rule for which a person should be held accountable for his criminal acts. In the sense that the courts apply the criminal norm of sexual harassment to facts that, in their content, contain elements of another crime, errors are committed in the classification of the crime, therefore, one of the parties to the criminal process suffers from this error, thus violating the principle of individualization of responsibility criminal and criminal punishment.

The criminal framework in several states regarding sexual harassment reflects distinct understandings of the fact analyzed depending on the normative act that regulates it. On the one hand, in the criminal regulatory context of several states, sexual harassment is predominantly found in the system of crimes related to sexual life. On the other hand, the extra-criminal legislation, especially the one regarding equality or combating discrimination in the sphere of labor relations, of some states consider sexual harassment a form of discrimination based on sex.

***Key words**:* sexual harassment, sexual abuse, sexual exploitation, combating discrimination, criminalizing harassment.

Introducere. Analizând cadrului legal privind hărțuirea sexuală, menționăm faptul că Republica Moldova se distinge printr-un cadru normativ ce face dificilă identificarea magnitudinii reale a fenomenului hărţuirii sexuale la nivel naţional. De asemenea, Republica Moldova nu are un cadru normativ comprehensiv și clar ce ar reglementa mecanisme de protecție împotriva hărțuirii sexuale. Chiar dacă anumite acte normative includ adiţional și obligaţia diferitor instituţii de a contribui, direct sau indirect, la protecţia victimelor hărțuirii sexuale, măsurile instituţionale şi administrative nu oferă un spectru de acţiuni și o abordare strategică suficiente pentru realizarea obiectivului de prevenție și asistență [1, p. 48].

Materiale și metode. Cercetarea materializată în prezentul studiu a fost realizată prin aplicarea metodei construcţiei abstracte, a interpretării logice a normelor de drept, metoda analitică, precum și metoda comparării.

Rezultate și discuții. Legislația Republicii Moldova nu prescrie foarte clar atribuţiile instituțiilor abilitate prin lege pentru prevenirea hărțuirii sexuale și asistența victimelor, iar imperfecţiunile cadrului legal sunt compensate uneori doar prin practici instituţionale. La fel, instituţiile responsabile de investigarea cazurilor de hărțuire sexuală nu au aprobate instrucţiuni metodice sau alte acte interne, fapt ce conduce la situaţii de inconsecvenţă în acţiunile acestora. Sigur, pentru specialiști, în așa situaţie, este dificil de a efectua acţiuni eficiente de prevenire a hărțuirii sexuale și de asistență a victimelor, cu atât mai mult în parteneriat [2, p. 86].

Atribuțiile de constatare şi examinare a faptei de hărţuire sexuală sunt adresate concomitent mai multor responsabili. În conformitate cu prevederile legale naţionale, persoana ce se consideră victimă, indiferent de locul producerii faptei, poate sesiza cel puţin 5 autorităţi pentru a iniția procedura de examinare și constatare a cazului de hărțuire sexuală, și anume: Inspectoratul de Poliție, Procuratura, Instanţa de Judecată, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalităţii (CPPEDAE) și Avocatul Poporului (Ombudsman) [3, p. 128].

La moment, nu există proceduri clar reglementate care ar permite victimei să determine instituția față de care poate fi înaintată reclamația cu privire la hărţuire. Această situație poate fi calificată drept un aspect pozitiv, deoarece oferă persoanei mai multe oportunități de a sesiza autorităţile despre actul de hărţuire. Totodată, situația respectivă, poate avea și *efecte negative*: un caz concret este analizat concomitent de doi sau mai mulți responsabili cu atribuții egale, excepție constituie cazul de hărţuire sexuală clasificat ca și infracţiune în conformitate cu CP RM, art. 173. Acesta expres este redirecţionat de toţi responsabilii la Procuratură, care are mandat *exclusiv* de a examina și sancţiona faptele date.

Dacă ne referim la cadrul legal internațional în domeniul de securitate, Rezoluția 1325 privind femeile, pacea și securitatea adoptată unanim de Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite la 31 octombrie 2000, are o însemnătate deosebită. Documentul a stabilit un cadru normativ puternic de asigurare a nevoilor, vocilor și perspectivelor femeilor și fetelor în procesele de prevenție și rezolvare a conflictelor, contribuind la construcția unei păci durabile. La 21 martie 2018, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Programul naţional de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021 și Planul de acţiuni cu privire la punerea în aplicare a acestuia [4, p. 82].

Obiectivul specific 3, prevede măsuri de prevenire și combatere a discriminării, hărțuirii și violenței de gen din cadrul sectorului și presupune asigurarea dezvoltării capacității instituționale în acest domeniu, prin elaborarea de politici, stabilirea procedurilor interne de raportare a cazurilor de hărțuire și violență etc., de prevenire și combatere a discriminării.

Hărțuirea este o formă deosebit de nocivă de tratament discriminatoriu din cauza formei ce o îmbracă (crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator) și a efectului potențial pe care îl poate avea (lezarea demnității umane). Ca formă a discriminării hărţuirea constituie orice comportament nedorit care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, având drept scop sau efect lezarea demnităţii unei persoane pe bază de gen sau sex. Hărțuirea sexuală este percepută ca formă de discriminare bazată pe sex în perspectiva normelor comunitare europene și a legislației diferitelor state cu privire la egalitate sau discriminare, în special în sfera relațiilor de muncă [5, p. 83].

Începând cu anul 2006, în Republica Moldova a fost adoptată *Legea nr. LP5/2006 din 09.02.2006 cu privire la asigurarea egalităţii de şanse între femei şi bărbaţ*, prin intermediul căreia, pentru prima dată la nivel

naţional, a fost definită noţiunea de hărţuire sexuală. Definiția hărțuirii sexuale expusă în această Lege în art. 2, fiind: „manifestare a unui comportament fizic, verbal sau nonverbal care lezează demnitatea persoanei ori creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare sau insultătoare în scopul de a determina o persoană la raporturi sexuale ori la alte acţiuni cu caracter sexual nedorite, săvârșite prin amenințare, constrângere, șantaj". Scopul acestei legi constă în asigurarea exercitării drepturilor lor egale de către femei şi bărbaţi în sfera politică, economică, socială, culturală, în alte sfere ale vieţii, drepturi garantate de Constituția Republicii Moldova, în vederea prevenirii şi eliminării tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex.

În art. 4 lit. c) și d) ale Legii, prin hărțuire se înțelege situația în care se manifestă un comportament nedorit legat de sexul persoanei, exprimat fizic, verbal sau nonverbal ce are ca urmare crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor.

Legea nr. LP5/2006 din 09.02.2006 cu privire la asigurarea egalităţii de şanse între femei şi bărbaţ a creat cadrul necesar aplicării *Directivei 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă.* [6]. Conform acestei Directive, hărțuirea și hărțuirea sexuală sunt contrare principiului egalității de tratament între bărbați și femei și constituie discriminare pe criteriul sexului în sensul prezentei directive. Aceste forme de discriminare se manifestă nu numai la locul de muncă, dar și în ceea ce privește accesul la muncă, la formare și promovare profesională. Prin urmare, este necesar ca aceste forme de discriminare să fie interzise și să facă obiectul unor sancțiuni efective, proporționate și disuasive.

Astfel potrivit art. 2 lit. d) din Directiva 2006/54/CE constituie hărțuire sexuală situația în care se manifestă un comportament indezirabil legat de sexul unei persoane, având ca obiect sau ca efect prejudicierea demnității unei persoane și crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator.

Cu un an mai târziu a fost adoptată *Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale de la Lanzarote din 25.10.2007. Ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr. 263/2011* [7]. Scopurile acestei convenţii sunt: a) prevenirea şi combaterea exploatării sexuale şi abuzurilor sexuale comise asupra copiilor; b) protejarea drepturilor copiilor care sunt victime ale exploatării sexuale şi ale abuzurilor sexuale; c) promovarea cooperării la nivel naţional şi internaţional împotriva exploatării sexuale şi abuzurilor sexuale comise asupra copiilor. Pentru a asigura punerea în aplicare eficientă a prevederilor sale de către părţi, această convenţie instituie un mecanism special de monitorizare.

Punerea în aplicare a prevederilor acestei convenţii de către părţi, în special a beneficiului măsurilor vizând protecția drepturilor victimelor, trebuie asigurată fără nicio discriminare bazată pe motive de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice ori de altă natură, naţionalitate sau origine socială, apartenența la o minoritate naţională, avere, naştere, orientare sexuală, stare de sănătate, existenţa unui handicap sau orice altă situaţie.

Conform art. 7 al Convenției, fiecare parte se va asigura că persoanele care au temerea că ar putea săvârşi oricare dintre infracţiunile prevăzute în conformitate cu prezenta convenţie pot avea acces, după caz, la programe sau măsuri eficiente de intervenţie menite să evalueze şi să prevină riscul comiterii infracţiunilor.

Astfel, *Legea nr. LP263/2011 din 19.12.2011 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale* [8], încheiată la Lanzarote la 25 octombrie 2007, prevede următoarea declarație: „Până la restabilirea deplină a integrităţii teritoriale a Republicii Moldova, prevederile convenţiei se vor aplica doar pe teritoriul controlat efectiv de autorităţi le Republicii Moldova." Conform art. 2 al acestei legi, Guvernul întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor convenţiei nominalizate. În conformitate cu dispoziţiile art. 37 paragraful 2 din convenţie, se desemnează Ministerul Afacerilor Interne ca autoritate națională responsabilă cu implementarea prevederilor articolului 37 paragraful 1 din convenţie. Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene pregătește și remite depozitarului instrumental de ratificare.

Un alt act destul de important este *Directiva 2010/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 7.07.2010 privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbații și femeile care desfășoară o activitate independentă și de abrogare a Directivei 86/613/CEE a Consiliului Parlamentului European.* [9]. Această directivă prevede cadrul de punere în aplicare în statele membre a principiului egalității de tratament între bărbații și femeile care desfășoară activități independente sau care contribuie la exercitarea acestor activități, cu privire la acele aspecte nereglementate de Directivele 2006/54/CE și 79/7/CEE. Punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii rămâne în continuare reglementată de Directiva 2004/113/CE.

De asemenea această directivă reglementează: a) lucrătorii independenți, anume toate persoanele care exercită o activitate lucrativă pe cont propriu, în condițiile prevăzute de dreptul intern; b) soțiile/soții lucrătorilor independenți sau, atunci când și în măsura în care sunt recunoscute/recunoscuți de dreptul intern, partenerele/partenerii de viață ale/ai lucrătorilor independenți care nu sunt salariate/salariați sau asociate/asociați la întreprindere, în cazul în care acestea/aceștia, în condițiile prevăzute de dreptul intern, participă în mod obișnuit la activitatea lucrătorului independent și îndeplinesc fie aceleași sarcini, fie sarcini complementare.

De o deosebită semnificație este *Legea nr. LP121/2012 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității* [10]. Această lege creează cadrul necesar aplicării Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalităţii de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L180 din 19 iulie 2000, și Directivei

2000/78/CE a Consiliului din 27.11.2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L303 din 2decembrie 2000.

Scopul acestei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, origine națională, etnică și socială, statut social, cetățenie, limbă, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen, statut matrimonial, orientare sexuală, dizabilitate, stare de sănătate, statut HIV, opinie, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu.

Prevederile acestei legi nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere: a) căsătoriei liber consimțite dintre bărbat și femeie; b) raporturilor de adopție; c) cultelor religioase şi părţilor lor componente în partea ce ține de convingerile religioase.

La 21 iunie 2019, Conferința Internațională a Muncii, a adoptat *Convenția Organizației Internaționale a Muncii privind eliminarea violenței și a hărțuirii la locul de muncă* [11], adoptată la Geneva. Noua normă internațională a muncii stabilește standarde globale minime pentru crearea unui climat general de toleranță zero față de violență și hărțuire, punând un accent deosebit pe necesitatea de combatere a violenței bazate pe gen.

Potrivit prevederilor Convenției, violența și hărțuirea la locul de muncă reprezintă o serie de forme inacceptabile de comportament și practici sau amenințări ale acestora – simple sau repetate – scopul, rezultatul sau posibila consecință a acestora fiind rănirea fizică, psihologică, sexuală sau economică. Potrivit documentului, sfera muncii nu se limitează la un loc de muncă fizic, ci include și domenii legate de muncă, cum ar fi formarea profesională, călătoriile de afaceri, îndeplinirea sarcinilor de serviciu în spațiile publice etc. [11]. Odată cu ratificarea Convenției, statul trebuie să asigure introducerea unor legi care incriminează violența fizică, psihologică și sexuală, hărțuirea sexuală, persecuția, mutilarea genitală a femeilor, căsătoria forțată, avortul forțat și sterilizarea forțată.

Astfel, la 1 mai 2022, în Republica Moldova a intrat în vigoare *Convenția Consiliului Europei pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice* [12], cunoscută sub numele de *Convenția de la Istanbul*. După ratificarea de către Parlamentul Republicii Moldova la 14 octombrie 2021, Republica Moldova devenind al 35-lea stat membru care a ratificat convenția. *Convenția de la Istanbul* este cel mai amplu tratat internațional pentru a combate această încălcare gravă a drepturilor omului. Este recunoscut pe scară largă ca unul dintre standardele legale principale și cel mai cuprinzător tratat internațional pentru combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (VÎF/VD) [12]. Pentru sistemul polițienesc, Convenția de la Istanbul este un ghid pentru documentarea tuturor formelor de violență prevăzute în Convenție.

Într-un alt sens, în viziunea *Dreptului Penal*, hărțuirea sexuală reprezintă o faptă ce atentează în primul rând asupra relațiilor sociale privind viața sexuală.

Incriminarea hărțuirii sexuale reprezintă o intervenție relativ recentă a legiuitorului autohton în Capitolul IV „Infracțiunile privind viața sexuală" din CP RM. Codul Penal definește hărțuirea sexuală în art. 173 ca: „hărțuirea sexuală, adică pretinderea unui act sexual sau a unei alte acțiuni cu caracter sexual prin comportamentul fizic, verbal sau nonverbal, dacă prin aceasta se creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare pentru victimă, săvârșită profitând de starea de dependență a victimei sau prin amenințare, cu condiția că fapta nu întrunește elementele violului sau ale acțiunilor cu caracter sexual neconsimțite" [13].

Prezența unui amalgam de termeni care fie nu sunt cunoscuți legii penale, fie comportă o altă semantică decât cea consacrată în alte prevederi ale cadrului incriminator creează confuzii pentru organul de urmărire penală ce investighează infracțiunea de hărțuire sexuală. În contextul în care conținutul normei specificate la art. 173 CP RM este confuz și nici Hotărârea Plenului CSJ a RM: „Despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală", nr. 17 din 07.11.2005, nu conține explicații pertinente, organele abilitate cu aplicarea legii penale interpretează arbitrar norma specificată la art. 173 CP RM. În această conjunctură, deja s-a format o practică judiciară prin care este denaturat conținutul și finalitatea normei juridice care incriminează hărțuirea sexuală. [14, p. 67].

În actuala redacție a art. 173 CP RM suntem în prezența unui tratament sancționator echitabil în raport cu alte infracțiuni privind viața sexuală în ipoteza în care fapta prevăzută la art. 173 CP RM a fost săvârșită cu bună știință asupra unui minor, a unui membru al familie sau a persoanei aflate în relație de dependență.

Cadrul incriminator din mai multe state ce vizează hărţuirea sexuală reflectă accepţiuni distincte ale faptei analizate în funcţie de actul normativ care o reglementează. Pe de o parte, în contextul reglementar penal al mai multor state, hărţuirea sexuală se regăseşte preponderent în sistemul infracţiunilor referitoare la viaţa sexuală. Pe de altă parte, legislaţia extrapenală, în special cea cu privire la egalitate ori cu privire la combaterea discriminării în sfera relaţiilor de muncă, precum şi legislaţia muncii a unor state consideră hărţuirea sexuală o formă de discriminare bazată pe sex [15, p. 115].

În contextul studiului nostru, ne interesează concepţia penală referitoare la hărţuirea sexuală. Astfel, pentru comparaţie, vom analiza sediul hărţuirii sexuale în concepţia legislativ-penală a altor state.

Iter criminis a hărţuirii sexuale în legea penală a României relevă consecvenţa autorităţii legislative române în ce priveşte sediul faptei de hărţuire sexuală. Astfel, hărţuirea sexuală şi-a găsit consacrarea în Codul penal al României din 1968 [16] (actualmente abrogat), la art. 2031 din Capitolul III „Infracţiuni privitoare la viaţa sexuală", Titlul II „Infracţiuni contra persoanei". Actuala legislaţie penală a României [17] şi-a schimbat modul de organizare, astfel încât fapta analizată este plasată în Capitolul VIII „Infracţiuni contra libertăţii şi

integrităţii sexuale", fiind prevăzută la art.233. Deşi autoritatea legislativă română a modificat titulatura capitolului ce protejează relaţiile sociale privind viaţa sexuală, remarcăm că hărţuirea sexuală rămâne a fi incriminată în rândul aceluiaşi grup de infracţiuni ca şi în legislaţia penală anterioară. O noutate, în comparaţie cu CP RM, reprezintă introducerea în actualul CP al României în art.299: „Folosirea abuzivă a funcţiei în scop sexual", care de lege lata incriminează un alt tip de hărţuire sexuală, comisă pe verticală, de către funcţionarul public. Asemenea incriminare se regăseşte în Capitolul II „Infracţiuni de serviciu". În acest caz, la inserarea art.299 în rândul infracţiunilor de serviciu s-a luat ca temei calitatea subiectului.

În contextul reglementar penal al Spaniei, hărţuirea sexuală este incriminată la art.184 din Capitolul III „Despre hărţuirea sexuală", Titlul VIII „Delicte contra libertăţii sexuale" al Codului penal [18]. De asemenea, hărţuirea sexuală se regăseşte în actualul Cod penal al Franţei [19], anume: la art.222-33 din Paragraful 4 „Despre exhibiţia sexuală şi hărţuirea sexuală", Secţiunea III „Agresiunile sexuale", Capitolul II „Atentate la integritatea fizică sau psihică a persoanei". Concomitent, norma corespondentă din Codul penal al Albaniei [20] este prevăzută la art.108/a din Secţiunea VI „Infracţiuni privind viaţa sexuală", Capitolul II „Infracţiuni împotriva persoanei. Infracţiuni contra vieţii". În mod similar, hărţuirea sexuală o regăsim în Paragraful 218 „Hărţuirea sexuală şi actele sexuale publice" din Secţiunea 10 „Infracţiuni contra integrităţii şi autodeterminării sexuale" a Codului penal al Austriei [21]. Aceeaşi perspectivă este reţinută de Codul penal al Lituaniei [22], hărţuirea sexuală fiind plasată în Capitolul XXI al acestuia – „Crime şi delicte împotriva libertăţii, auto- determinării şi inviolabilităţii sexuale a persoanei", art.152. CP al Turciei [23] incriminează această faptă la art.105 din Secţiunea VI „Infracţiuni contra imunităţii sexuale", Capitolul II „Infracţiuni contra persoanelor fizice".

Observăm că modul de organizare a legii penale din alte state (de exemplu: a CP al României, a CP al Franţei) prezintă o configuraţie mai ramificată, astfel încât normele juridico-penale sunt dislocate, după caz, în titluri, capitole, secţiuni, paragrafe ş.a.m.d. Pentru studiul nostru, o astfel de analiză a obiectului juridic după modul de organizare a legislaţiei penale a altor state este superfluă, întrucât legiuitorul autohton a optat pentru configurarea Codului penal pe capitole, a căror denumire corespunde obiectului juridic generic al infracţiunii. Important este de reţinut că în legislaţiile menţionate supra fapta de hărţuire sexuală comportă conotaţie sexuală şi este reglementată în contextul incriminărilor referitoare la viaţa sexuală [24, p. 208].

Cadrul relaţiilor de muncă constituie un mediu propice pentru generarea hărţuirii sexuale. Mai mult ca atât, unii legiuitori limitează aria de aplicare a hărţuirii sexuale la sfera unor raporturi de muncă. Astfel, CP al României, astăzi în vigoare, îngrădeşte sfera de incidenţă a hărţuirii sexuale la domeniul „relaţiilor de muncă sau altor relaţii similare" (art. 223) [25]. În mod similar, textul normativ al hărţuirii sexuale prevăzut la art. 203/1 din CP român din 1968 limita aria de manifestare a faptei analizate la „locul de muncă". Iată de ce în doctrina română s-a discutat cu privire la includerea hărţuirii sexuale în cercul infracţiunilor de serviciu sau în legătură cu serviciul [5, p. 91]. Replicând, T.-C. Godîncă-Herlea a consemnat că o asemenea încadrare este prea restrictivă, deoarece hărţuirea sexuală poate exista şi în afara relaţiilor de muncă; deopotrivă, relaţiile sociale referitoare la buna desfăşurare a atribuţiilor de serviciu sunt ocrotite doar în subsidiar [26, 76].

Modelul limitativ al hărţuirii sexuale la anumite raporturi expres prevăzute de textul incriminatoriu al faptei analizate este caracteristic şi CP al Spaniei, care, la art.184, specifică cadrul de manifestare a hărţuirii sexuale: „relaţiile de muncă, de studii sau prestări servicii". Totuşi, şi autoritatea legislativă a Spaniei a optat pentru incriminarea hărţuirii sexuale într-un capitol separat din cadrul Titlului VIII „Delicte contra libertăţii sexuale". Susţinem punctul de vedere exprimat supra, corespunzător căruia cadrul de manifestare a hărţuirii sexuale excede sfera relaţiilor de muncă. Este apreciabilă, în acest sens, reglementarea hărţuirii sexuale în acord cu legea penală a Republicii Moldova; or, legea penală autohtonă nu reduce sfera de incidenţă a art.173 CP RM la raporturi specifice expres prevăzute în norma incriminatoare [26, p. 78].

La concret, CP al României incriminează la art. 223 fapta de hărţuire sexuală cu următorul conţinut: „Pretinderea în mod repetat de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relaţii de muncă sau al unei relaţii similare, dacă prin aceasta victima a fost intimi- dată sau pusă într-o situaţie umilitoare." [26, p. 79].

În mod diferit, în CP al Tunisiei [27] hărţuirea sexuală este incriminată la art. 226-ter, plasat în Subsecţiunea „Ultrajul public contra pudorii", Secţiunea III „Atentate contra moralei", Capitolul I „Atentate contra persoanelor", Titlul II „Atentate contra persoanelor fizice" din Cartea II „Diverse infracţiuni şi pedepsele aplicabile". De fapt, în CP al Tunisiei toate infracţiunile privind viaţa sexuală sunt dislocate în Secţiunea „Atentate contra moralei". Nu vom critica punctul de vedere al legiuitorului tunisian, întrucât sun- tem de părere că organizarea normelor juridice în Codul penal reflectă voinţa legiuitorului care corespunde nevoilor curente dintr-o societate anumită. Deopotrivă, nu putem nega că infracţiunile privind viaţa sexuală a persoanei nu corespund exigenţelor normelor morale [26, p. 80].

Disensiuni teoretice privind locul hărţuirii sexuale în legislaţia penală sunt reflectate în doctrina franceză. Mai mult ca atât, în corespundere cu practica legislativă a Franţei, iniţial hărţuirea sexuală a fost localizată în rândul infracţiunilor privind discriminările. Însă, la această abordare s-a renunţat destul de repede, încă la etapa dezbaterilor legislative referitoare la incriminarea hărţuirii sexuale în legislaţia penală a Franţei. Sau, aşa cum s-a arătat în cadrul discuţiilor legislative [28], hărţuirea sexuală nu este discriminatorie, întrucât se poate manifesta indiferent de sexul victimei sau al autorului, fapta fiind mult mai apropiată de agresiunile sexuale. În acelaşi timp, într-o opinie doctrinară s-a obiectat că locul hărţuirii sexuale nu este în rândul agresiunilor sexuale, deoarece nu presupune violenţa: „Mai degrabă, dacă CP ar fi fost corect ordonat, infracţiunea ar trebui să figureze într-o subdiviziune referitoare la atentatele la liniştea persoanei prin

ameninţare şi persecuţii telefonice, care, de exemplu, ar aduce victimei o tulburare de aceeaşi natură" [29, p. 471]. Nu putem accepta un asemenea punct de vedere. În acest sens, precizăm că fapta de hărţuire sexuală nu trebuie confundată cu fapta de hărţuire care vizează tulburarea liniştii unei persoane. De notat că prin Legea nr. 2014-873 din 4 august 2014 legiuitorul francez a inserat în acelaşi capitol din CP în care este încadrată hărţuirea sexuală, Secţiunea III-bis „Cu privire la hărţuirea morală", un tip nou de hărţuire specificat la art.222-33-2-2. In concreto, art.222-33-2-2 incriminează hărţuirea oricărei persoane având ca scop sau ca rezultat degradarea condiţiilor de viaţă care se traduc în alterarea sănătăţii fizice sau mintale. La etapa actuală, o incriminare asemănătoare este propusă spre a fi inclusă şi în legislaţia penală autohtonă, la art.177/1, sub denumirea marginală „Acte de persecuţie" din Capitolul V „Infracţiuni contra drepturilor politice, de muncă şi altor drepturi constituţionale ale cetăţenilor" [26, p. 82].

Textul normativ al hărţuirii sexuale în redacţia actuală, prevăzut la alin. (1) art.222-33 din CP al Franţei, defineşte hărţuirea sexuală ca „fapta de a impune unei persoane, în manieră repetată, propuneri sau comportamente cu conotaţie sexuală". În acest fel, se opinează că atunci când făptuitorul nu urmăreşte scopul de a obţine favoruri de natură sexuală, comportamentul cu conotaţie sexuală exprimat în propuneri vulgare, gesturi deplasate în raport cu sexualitatea este mai degrabă de natură să atingă onoarea victimei. Această opinie nu este lipsită de adevăr. În acest sens ţinem să menţionăm că între scopul special *expressis verbis* specificat în textul normativ de la art.173 CP RM şi obiectul juridic generic al faptei analizate există o conexiune strânsă. Astfel, scopul infracţional de a determina o persoană la raporturi sexuale ori la alte acţiuni cu caracter sexual nedorite constituie premisa plasării art.173 CP RM în şirul infracţiunilor privind viaţa sexuală. În lipsa acestui scop, fapta examinată nu constituie infracţiune [30, p. 68].

Concluzi. Totalizând cele expuse deducem, că infracţiunea de hărţuire sexuală se numără printre cele mai recente incriminări din legea penală a statelor occidentale, având la bază scopul combaterii fenomenului destul de răspândit – pretinderea abuzivă de favoruri sexuale. Incriminarea hărțuirii sexuale reprezintă o intervenție relativ recentă a legiuitorului autohton în Capitolul IV „Infracțiunile privind viața sexuală" din CP RM.

Cadrul incriminator din mai multe state privind hârțuirea sexuală reflectă accepțiuni distincte ale faptei analizate în funcție de actul normativ care o reglementează. Pe de o parte, în contextul reglementar penal al mai multor state, hârțuirea sexuală se regăsește preponderent în sistemul infracțiunilor referitoare la viața sexuală. Pe de altă parte, legislația extrapenală, în special cea cu privire la egalitate ori cu privire la combaterea discriminării în sfera relațiilor de muncă, a unor state consideră hârțuirea sexuală o formă de discriminare bazată pe sex.

Referințe bibliografice:

1. BUJOR, V., MIRON, I. Violența sexuală: aspecte juridico-penale și criminologice. Chișinău: Elan-Poligraf, 2001. 80 p.
2. BRÎNZĂ, S., STATI, V. Infracțiunile privind viața sexuală în Codul Penal al Republici Moldova: Noi abordări în interpretarea judiciară oficială. În: Актуальные научные исследования в современном мире. Выпуск 9(41) ч. 2, 2023, с. 117-125.
3. BRÎNZĂ, S., STATI, V., COPEȚCHI, S. Infracțiunile privind viața din perspectiva legii penale a Republicii Moldova: Aspecte de lege ferenda. În: Polish Science Journal. ISSUE 3(24). Warsaw, 2020, p. 151-169.
4. BURDUȘEL, R. Unele aspecte de detaliu privind infracțiunea de hărțuire sexuală. În: Caiete de Drept Penal nr. 4, 2006, p. 94-103.
5. CODREANU, R. Infracţiunea de hărţuire sexuală. În: Revista de Drept Penal, 2003, nr. 4, p. 91-99.
6. Directiva UE privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și a egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și în muncă, nr. 2006/54/CE.
7. Convenția Consiliului Europei pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale, adoptată la Lanzarote la 25 octombrie 2007, ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 263 din 19.12.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 21-24 din 27.01.2012.
8. Legea Republicii Moldova nr. 263 din 19.12.2011 cu privire la ratificarea Convenţiei Consiliului Europei pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 21-24 din 27.01.2012, art. 56.
9. Directiva 2010/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 iulie 2010 privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbații și femeile care desfășoară o activitate independentă și de abrogare a Directivei 86/613/CEE a Consiliului.
10. Legea Republicii Moldova nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 103, art. 355 din 29.05.2012.
11. Convenţia Organizației Internaționale a Muncii privind eliminarea violenței și a hărțuirii la locul de muncă, adoptată la Geneva, nr. 190 din 21.06.2019. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 285 din 02.04.2024.
12. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea împotriva femeilor și a violenței domestice, din 11.05.2011, ratificată de către Parlamentul Republicii Moldova la 14.10.2021. https://unimedia.info/ro/news/eb988ce1a41b9907/conventia-de-la-instanbul-privind-prevenirea-si-combaterea-

violentei-impotriva-femeilor-ratificata-cu-votul-pas-in-prima-lectura.
13. Codul Penal al Republicii Moldova. Legea nr.985-VX din 18.04.2001. Republicat În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 72-74 din 14.04.2009.
14. BOTNARENCO, M. Obiectul infracţiunii prevăzute la art.173 CP RM. În: Studia Universitatis Moldaviae, nr. 3(83), seria științe sociale, p. 67-81.
15. GHEONDEA, A. ș.a. Fenomene specifice de discriminare la locul de muncă: mobbingul. În: Calitatea Vieții XXI, nr. 1-2, 2010, pp. 113-136.
16. Codul Penal al României, adoptat la 21.06.1968. În: Buletinul Oficial, 1968, nr.79-79 bis. Republicat în temeiul Legii nr.140/1997. În: Monitorul Oficial al României, nr. 65 din 16.04.1997, (abrogat).
17. Codul Penal al României, adoptat la 17.07.2009. În: Monitorul Oficial al României, nr. 510 din 2009.
18. Codul penal al Spaniei. [Accesat: 15.03.2025] Disponibil: https://www.boe.es/buscar/pdf/995/BOE-A-1995-25444-consolidado.pdf.
19. Codul penal al Franței. [Accesat: 17.03.2025] Disponibil: http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719.
20. Codul penal al Albaniei. [Accesat: 18.03.2025] Disponibil: http://www.legislationline.org/download/action/download/id/5164/file/Albania_CC_am2013_en.pdf.
21. Codul penal al Austriei. [Accesat: 19.03.2025] Disponibil: http://www.jusline.at/Strafgesetzbuch_%28StGB%29.html.
22. Codul penal al Lituaniei. [Accesat: 20.03.2025] Disponibil: http:?//www3.lrs.lt/pls/inter3dokpaieska.showdoc_e?p_id=366707&p_tr2=2.
23. Codul penal al Turciei. [Accesat: 20.03.2025] Disponibil: http://www.justice.gov.tr/basiclaws/Criminal_Code.pdf.
24. HUȚU B. G. Hărțuire sexuală – studiu de drept penal comparat. În: Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători „Tendințe contemporane în evoluția patrimoniului istoric și juridic al Republicii Moldova”. Secția „Drept Național”. Ediția a VI-a. Vol. II. Chișinău: CEP USM, 2012, p. 206-212.
25. Codul Penal al României, adoptat la 17.07.2009. În: Monitorul Oficial al României, nr. 510 din 2009.
26. GODÎNCĂ-HERLEA T. -C. Hărțuirea sexuală. Aspecte controversate. În: Caiete de Drept penal, București, 2006, nr. 1, p. 76-87.
27. Codul penal al Tunisiei. [Accesat: 21.03.2025] Disponibil: http://www.e-justice.tn/filhiers_site_francais/codes_juridiques/Code_penal_12_07_2010_fr.pdf.
28. Rapport fait au nom de la commission des Lois constitutionnelles, de législation, dusuffrage universel, du Règlement et d'administration générale (1) sur le projet de loi, portant réforme des dispositions du code pénal relatives à la répression des crimes et délits contre les personnes. [Accesat: 20.03.2025] Disponibil: http://www.senat.fr/rap/1990-1991/i1990_1991_0485.pdf.
29. RASSAT, M.-L. Droit pénal spécial. Infraction des et contre particuliers. 2 Edition. Paris: Dalloz, 1999. 594 p.
30. BOTNARENCO, M. Obiectul infracțiunii prevăzute la art.173 CP RM. În: Studia Universitatis Moldaviae, nr. 3(83), seria științe sociale, p. 67-81.